

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

Salutation

1:1 Παῦλος, δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ,¹ κλητὸς ἀπόστολος, ἀφωρισμένος² εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ, **2** ὃ προεπηγγείλατο³ διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν Γραφαῖς Ἀγίαις· **3** περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ σάρκα, **4** τοῦ ὀρισθέντος Υἱοῦ Θεοῦ ἐν δυνάμει (κατὰ Πνεῦμα ἁγιωσύνης) ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν—Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν—**5** δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ **6** (ἐν οἷς ἐστε καὶ ὑμεῖς κλητοὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ)· **7** πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς Θεοῦ, κλητοῖς ἁγίοις· Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

To Gentiles

Paul has been hindered from visiting Rome

1:8 Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ⁴ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. **9** Μάρτυς γὰρ μού ἐστιν ὁ Θεός, ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνεῖαν ὑμῶν ποιοῦμαι, πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου **10** δεόμενος εἴ πως ἤδη, ποτέ, εὐδοωθήσομαι⁵ ἐν τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. **11** Ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικόν, εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς **12**—τοῦτο δέ ἐστιν, συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως, ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ.

13 Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν,⁶ ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς (καὶ ἐκωλύθη ἄχρι τοῦ δεῦρο), ἵνα τινὰ καρπὸν⁷ σχῶ καὶ⁸ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. **14** Ἑλλησίν τε καὶ βαρβάρους, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί. **15** Οὕτως, τὸ κατ' ἐμέ, πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ εὐαγγελίσασθαι.

Faith

16 Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ,⁹ δύναμις γὰρ Θεοῦ ἐστιν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι (Ἰουδαίῳ τε πρῶτον, καὶ Ἑλληνι)· **17** δικαιοσύνη γὰρ Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται, ἐκ πίστεως εἰς πίστιν· καθὼς γέγραπται· «Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.»

¹ ιησου χριστου f³⁵ NA [99.5%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 21 P¹⁰B [0.5%] NU

² αφωρισμενος rell | αφορισμενος [10%]

³ προεπηγγειλατο rell | προεπαγγειλατο CP | προεπηγγιλατο N

⁴ υπερ f³⁵ [90%] OC,RP,HF,TR,CP | περι NA,B,C [10%] NU

⁵ ευοδοθησομαι rell | ευοδοθησομαι [18%]

⁶ αγνοειν rell | αγνωειν [15%]

⁷ τινα καρπον f³⁵ NA,B,C [95%] OC,RP,HF,CP,NU | ~ 21 [5%] TR

⁸ και rell | --- [10%] CP

⁹ του χριστου f³⁵ [95%] OC,RP,HF,TR,CP | --- NA,B,C [5%] NU

Unrighteousness

18 Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὁργὴ Θεοῦ ἀπ’ οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων, **19** διότι τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς, ὁ γὰρ Θεὸς¹ αὐτοῖς ἐφάνερωσεν. **20** Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου, τοῖς ποιήμασιν νοούμενα, καθορᾶται, ἥ τε αἰδὶς αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους· **21** διότι γνόντες² τὸν Θεόν, οὐχ ὥς Θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν·³ ἀλλ’ ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. **22** Φάσκοντες εἶναι σοφοί, ἐμωράνθησαν, **23** καὶ ἠλλάξαντο⁴ τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου—καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἐρπετῶν.

24 Διὸ καὶ⁵ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεός, ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν, τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς⁶ **25**—οἵτινες μετέλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν Κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Depravity

26 Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεός εἰς πάθη ἀτιμίας· αἱ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετέλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν· **27** ὁμοίως⁷ καὶ οἱ ἄρρενες,⁸ ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας, ἐξεκαύθησαν⁹ τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσιν τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι, καὶ τὴν ἀντιμισίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες.

28 Καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν Θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεός εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα· **29** πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πορνείᾳ,¹⁰ πονηρίᾳ, πλεονεξίᾳ, κακίᾳ· μεστοὺς φθόνου, φόνου, ἐριδος, δόλου, κακοηθείας· **30** ψιθυριστάς, καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὕβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, **31** ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀσπόνδους,¹¹ ἀνελεήμονας· **32** οἵτινες τὸ δικαίωμα τοῦ Θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου

¹ γὰρ θεός f³⁵ [95%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 21 xA,B,C [5%] NU

² γνόντες *rell* | γνώντες [20%]

³ ευχαρίστησαν f³⁵ B [85%] OC,RP,HF,TR,CP | ηυχαιστησαν xA,C [15%] NU

⁴ ἠλλάξαντο f³⁵ [26%] CP | ἠλλαξαν xA,B,C [74%] OC,RP,HF,TR,NU

⁵ καὶ f³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | --- xA,B,C [3%] NU

⁶ εαυτοῖς f³⁵ [92%] RP,HF,TR,CP | αὐτοῖς P^{40v} xA,B,C [5%] OC,NU | εαυτῶν [3%]

⁷ ὁμοίως f³⁵ C [30%] CP | 1 τε xB [20%] RP,HF,TR,NU | 1 δε A [50%] OC

⁸ αρρενες f³⁵ xA,C [95.5%] RP,HF,TR,CP | αρενες [2%] | αρσενες B [2.5%] OC,NU

⁹ εξεκαυθησαν f³⁵ [20%] CP | 1 εν P⁴⁰ xA,B,C [80%] OC,RP,HF,TR,NU

¹⁰ πορνεια f³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | --- (xA)B(C) [3%] NU (An easy case of homoioteleuton, or -arcton.)

¹¹ ασπονδους f³⁵ C [97%] OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁰ xA,B [3%] NU (An easy case of homoioteleuton, or -arcton.)

εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσιν τοῖς πράσσουσιν.

Judgment

2:1 Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε, πᾶς ὁ κρίνων, ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις, τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις, ὁ κρίνων. **2** Οἶδαμεν δὲ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ ἐστὶν κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας. **3** Λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε, ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ¹ τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ; **4** Ἡ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; **5** Κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ² δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ, **6** ὃς ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. **7** τοῖς μὲν, καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ, δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσιν³—ζωὴν αἰώνιον· **8** τοῖς δέ, ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦσιν μὲν⁴ τῇ ἀληθείᾳ (πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ)—θυμὸς καὶ ὀργή,⁵ **9** θλίψις καὶ στενοχωρία, ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε (πρῶτον) καὶ Ἑλλήνος· **10** δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε (πρῶτον) καὶ Ἑλληνι.

11 Οὐ γὰρ ἐστὶν προσωποληψία⁶ παρὰ τῷ Θεῷ. **12** Ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθέσονται. **13** Οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ⁷ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ⁸ Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ τοῦ⁹ νόμου δικαιωθήσονται **14** (ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῇ,¹⁰ οὗτοι, νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσιν νόμος· **15** οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυροῦσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων) **16** ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.¹¹

To Jews

Law

2:17 Ἴδε,¹² σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ τῷ¹³ νόμῳ,

¹ εκφευξῃ *rell* | εκφευξει [10%]

² και **f**³⁵ [93%] OC,RP,HF,CP | --- **KA,B** [2%] TR,NU | της [5%] [OC is in small print]

³ ζητουσιν *rell* | επιζητουσι [2%] CP

⁴ μεν **f**³⁵ A [98.5%] OC,RP,HF,TR,CP | --- **KB** [1.5%] NU

⁵ θυμος και οργη **f**³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 321 **K(A)B** [3%] NU

⁶ προσωποληψια *rell* | προσωπολημψια **KA,B** [1%] NU | three other spellings

⁷ του **f**³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | --- **KA,B** [3%] NU

⁸ τω **f**³⁵ **KA** [99%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- B [1%]

⁹ του **f**³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | --- **KA,B** [3%] NU

¹⁰ ποιη **f**³⁵ [84%] OC,RP,HF,TR,CP | ποιει [10%] | ποιωσιν **KA,B** [3%] NU | ποιουσιν [3%]

¹¹ ιησου χριστου **f**³⁵ A [99%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 21 **KB** [1%] NU

¹² ιδε **f**³⁵ [89%] OC,RP,HF,TR | ει δε **KA,B** [10%] CP,NU | η δε [1%]

¹³ τω **f**³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | --- **KA,B** [4%] NU

καὶ καυχᾶσαι¹ ἐν Θεῷ, **18** καὶ γινώσκεις τὸ Θέλημα, καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα, κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου· **19** πέποιθάς τε σεαυτὸν ὀδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, **20** παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ. **21** Ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; Ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν, κλέπτεις; **22** Ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν, μοιχεύεις; Ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἰδωλα, ἱεροσυλεῖς; **23** Ὁς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν Θεὸν ἀτιμάζεις; **24** «Τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν,» καθὼς γέγραπται.

Circumcision

25 Περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ ἐὰν νόμον πράσσης, ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖ, ἡ περιτομὴ σου ἀκροβυστία γέγονεν. **26** Ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσῃ, οὐχί² ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν λογισθῆσεται; **27** Καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία τὸν νόμον τελοῦσα, σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην νόμου; **28** Οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή· **29** ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας—ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι—οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐκ τοῦ³ Θεοῦ.

Advantage

3:1 Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου, ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς; **2** Πολὺ κατὰ πάντα τρόπον· πρῶτον μὲν γὰρ⁴ ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. **3** Τί γὰρ εἰ ἠπίστησάν τινες; Μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καταργήσῃ;⁵ **4** Μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ Θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης· καθὼς γέγραπται· «Ὅπως ἂν δικαιωθῇς⁶ ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς⁷ ἐν τῷ κρίνεσθαί σε.»

A conundrum

5 Εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν Θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησιν, τί ἐροῦμεν; Μὴ ἄδικος ὁ Θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν; (Κατὰ ἄνθρωπον λέγω.) **6** Μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ Θεὸς τὸν κόσμον; **7** Εἰ γὰρ⁸ ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι κἀγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς κρίνομαι; **8** Καὶ μὴ (καθὼς βλασφημούμεθα καὶ καθὼς φασίν τινες) ἡμᾶς λέγειν ὅτι «Ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθὰ»—ὧν τὸ κρῖμα ἔνδικόν

¹ καυχασαι *rell* | καυχαση CP | καυχασε [5%]

² ουχι *f*³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | ουχ *XB* [2%] NU | --- A | two other spellings and two long omissions [1%]

³ του *rell* | --- [2%] CP

⁴ γαρ *f*³⁵ *XA* [93%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- B [6%] | two further variants [1%]

⁵ καταργησει *rell* | καταργηση [10%] | five other spellings [2%]

⁶ δικαιωθης *rell* | δικαιωθεις [15%] | δικαιοθης [2%]

⁷ νικησης *f*³⁵ B [88%] RP,HF,TR,CP | νικησεις *XA* [12%] OC,NU

⁸ γαρ *f*³⁵ B [97%] OC,RP,HF,TR,CP | δε *XA* [3%] NU

ἐστιν.

All are under sin

9 Τί οὖν; Προεχόμεθα; Οὐ πάντως· προητιασάμεθα γὰρ Ἰουδαίους τε καὶ Ἑλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι. **10** Καθὼς γέγραπται.¹ «Οὐκ ἔστιν δίκαιος, οὐδὲ εἷς· **11** οὐκ ἔστιν ὁ συνίων, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν Θεόν. **12** Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν.² οὐκ ἔστιν³ ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν⁴ ἕως ἐνός.» **13** «Τάφος ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ⁵ αὐτῶν· ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολοῦσαν.» «Ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χεῖλη αὐτῶν· **14** «ὧν τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει.» **15** «Ὁξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα· **16** σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, **17** καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν.» **18** «Οὐκ ἔστιν φόβος Θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.»

19 Οἶδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ Θεῷ. **20** Διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ,⁶ διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας.

Righteousness by faith

21 Νυνὶ δέ, χωρὶς νόμου, δικαιοσύνη Θεοῦ πεφανέρωται, μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, **22** δικαιοσύνη δὲ Θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς πάντας καὶ ἐπὶ πάντας⁷ τοὺς πιστεύοντας. Οὐ γὰρ ἔστιν διαστολή· **23** πάντες γὰρ ἡμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, **24** δικαιοῦμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· **25** ὃν προέθετο ὁ Θεὸς ἱλαστήριον διὰ τῆς πίστεως⁸ ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων, ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ Θεοῦ· **26** πρὸς⁹ ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον, καὶ δικαιοῦντα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ.¹⁰

27 Ποῦ οὖν ἡ καύχησις; Ἐξεκλείσθη. Διὰ ποίου νόμου, τῶν ἔργων; Οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως. **28** Λογιζόμεθα οὖν¹¹ πιστεῖ δικαιοῦσθαι¹² ἄνθρωπον

¹ γεγραπται f³⁵ [45%] CP | 1 οτι xA,B [55%] OC,RP,HF,TR,NU

² ηχρειωθησαν f³⁵ [94%] OC,RP,HF,TR,CP | ηχρεωθησαν xA,B [1.5%] NU | ηχρωθησαν [4.5%]

³ εστιν f³⁵ A,B [99%] OC,RP,HF,TR,CP | 1 ο x [1%] NU

⁴ ουκ εστιν f³⁵ xA (99.1%) OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- B (0.9%)

⁵ λαρυγξ rell | λαρυξ A [20%]

⁶ αυτου rell | του θεου [10%]

⁷ και επι παντας f³⁵ (93.4%) OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁰ xA,B,C (6.6%) NU [easy homoioteleuton]

⁸ δια της πιστεως f³⁵ B [91%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | 13 xC [9%] | --- A

⁹ προς f³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | 1 την xA,B,C [3%] NU

¹⁰ ιησου rell | ιησουν [25%] CP | two other variants [1%]

¹¹ ουν f³⁵ B,C [93%] OC,RP,HF,TR,CP | γαρ xA [6%] NU | --- [1%]

¹² πιστει δικαιοσθαι f³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 21 P⁴⁰ xA,B,C [3%] NU

χωρίς ἔργων νόμου. **29** Ἡ Ἰουδαίων ὁ Θεὸς μόνον;¹ Οὐχὶ δὲ² καὶ ἐθνῶν; Ναί, καὶ ἐθνῶν, **30** ἐπέιπερ³ εἰς ὁ Θεός, ὃς δικαιοῦσιν περιτομὴν ἐκ πίστεως καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως. **31** Νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; Μὴ γένοιτο· ἀλλὰ νόμον ἰστώμεν.⁴

Abraham

4:1 Τί οὖν ἐροῦμεν Ἀβραὰμ⁵ τὸν πατέρα ἡμῶν εὐρηκέναι,⁶ κατὰ σάρκα; **2** Εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα—ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν⁷ Θεόν. **3** Τί γὰρ ἡ Γραφὴ λέγει; «Ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.» **4** Τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χάριν ἀλλὰ κατὰ⁸ ὀφείλημα. **5** Τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ, πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιούντα τὸν ἀσεβῆ, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην.

6 Καθάπερ καὶ Δαυὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ᾧ ὁ Θεὸς λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων· **7** «Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν⁹ αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι. **8** Μακάριος ἀνὴρ ᾧ¹⁰ οὐ¹¹ μὴ λογίσῃται Κύριος ἁμαρτίαν.»

Before Circumcision

9 Ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; Λέγομεν γὰρ ὅτι¹² ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην, **10** πῶς οὖν ἐλογίσθη; Ἐν περιτομῇ ὄντι ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; Οὐκ ἐν περιτομῇ, ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ· **11** καὶ σημεῖον ἔλαβεν περιτομῆς, σφραγίδα τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ¹³ αὐτοῖς τὴν¹⁴ δικαιοσύνην, **12** καὶ πατέρα περιτομῆς—τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσιν τοῖς ἰχνεσιν τῆς πίστεως τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ¹⁵ τοῦ πατρὸς

¹ μονον *rell* | μονων B [10%] | two other variants

² δε *f*³⁵ [94%] OC,RP,HF,TR,CP | --- *NA*,B,C [6%] NU

³ επειπερ *f*³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | ειπερ *NA*(A)B,C [3%] NU

⁴ ιστωμεν *f*³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | ιστανομεν *NA*,B,C [1.5%] NU | six other variants [2.5%]

⁵ αβρααμ *f*³⁵ [50%] | αβρααμ [50%] OC,RP,HF,TR,CP,NU (This statement will obtain wherever the name occurs.)

⁶ αβρααμ τον πατερα ημων ευρηκεναι *f*³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 512 προπατορα 4 B [0.5%] *NA*,C [3.5%] NU

⁷ τον *f*³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁰*NA*,B,C [3%] NU

⁸ κατα *f*³⁵ *NA*,B,C [97%] OC,RP,HF,CP,NU | 1 το [3%] TR

⁹ αφεθησαν *rell* | αφειθησαν [5%] CP | αφηθησαν [3%]

¹⁰ ου *f*³⁵ A,C [98.5%] OC,RP,HF,TR,CP | ου P⁴⁰*NA*B [1.5%] NU

¹¹ ου *rell* | --- [1%] CP

¹² οτι *f*³⁵ A,C [98.5%] OC,RP,HF,TR,CP | --- *NA*B [1.5%] NU

¹³ και *f*³⁵ C [95%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- *NA*,B [5%]

¹⁴ την *f*³⁵ B,C [95%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- *NA* [4%] | εις A [1%]

¹⁵ πιστεως της εν ακροβυστια *f*³⁵ [54%] | 123 τη 4 [40%] RP,HF,CP | ~ 3 τη 41 [3%] OC,TR | ~ 341 A,B(C) [3%] NU | 234 *NA*

ἡμῶν Ἀβραάμ.

The promise

13 Οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ Ἀβραάμ, ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κληρονόμον αὐτὸν εἶναι τοῦ¹ κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως. **14** Εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις καὶ κατήρηται ἡ ἐπαγγελία· **15** ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται, οὗ γὰρ² οὐκ ἔστιν νόμος, οὐδὲ παράβασις. **16** Διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι—οὐ τῷ ἐκ³ νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὅς ἐστιν πατὴρ πάντων ἡμῶν· **17** καθὼς γέγραπται ὅτι «Πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά⁴ σε»—κατέναντι οὗ ἐπίστευσεν· Θεοῦ, τοῦ ζωοποιοῦντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα. **18** Ὃς παρ' ἐλπίδα, ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν, κατὰ τὸ εἰρημένον· «Οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου.» **19** Καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει, οὐ⁵ κατενόησεν τὸ ἑαυτοῦ σῶμα, ἥδη⁶ νεκρωμένον (ἐκατονταέτης που ὑπάρχων), καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς⁷ μήτρας Σάρρας. **20** Εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ· ἀλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δούς δόξαν τῷ Θεῷ, **21** καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ ἐπήγγελται δυνατός ἐστιν καὶ ποιῆσαι **22**—διὸ καὶ⁸ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

23 Οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, **24** ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογιζέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν Κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, **25** ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν, καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν.

To believers

Peace with God

5:1 Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχωμεν⁹ πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, **2** δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν, τῇ πίστει,¹⁰ εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἐστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. **3** Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ¹¹ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται· **4** ἡ δὲ ὑπομονή, δοκιμὴν· ἡ δὲ δοκιμή,

¹ του f³⁵ [94%] OC,RP,HF,TR,CP | --- xA,B,C [6%] NU

² γαρ f³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | δε xA,B,C [4%] NU

³ εκ f³⁵ [20%] | 1 του xA,B,C [80%] OC,RP,HF,TR,CP,NU [OC is in small print]

⁴ τεθεικα rell | τεθηκα [20%] | τεθικα x

⁵ ου f³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | --- xA,B,C [3%] NU

⁶ ηδη f³⁵ xA,C [99%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- B [1%]

⁷ της rell | --- [1%] OC

⁸ και f³⁵ xA,C [99%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- B [1%]

⁹ εχωμεν f³⁵ xA,B,C (43%) | εχομεν (57%) OC,RP,HF,TR,CP,NU

¹⁰ τη πιστει f³⁵ (x)C (95.9%) OC,RP,HF,TR,CP[NU] | εν 12 A (2.7%) | --- B,0220 (0.8%) | one other variant (0.5%)

¹¹ η rell | --- CP

ἐλπίδα· 5 ἡ δὲ ἐλπίς οὐ καταισχύνει,¹ ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν.

Reconciliation

6 Ἐτι γὰρ Χριστός, ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν,² κατὰ καιρόν, ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανεν. 7 Μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται (ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν), 8 συνίστησιν δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς ὅτι ἔτι ἀμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν. 9 Πολλῶ οὖν μᾶλλον, δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. 10 Εἰ γάρ, ἐχθροὶ ὄντες, κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον, καταλλαγέντες, σωθη-σόμεθα³ ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ.

11 Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα⁴ ἐν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν.

Death vs Life

12 Διὰ τοῦτο, ὥσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἀμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσηλθεν, καὶ διὰ τῆς ἀμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διήλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον 13—ἄχρι γὰρ νόμου ἀμαρτία ἦν ἐν⁵ κόσμῳ, ἀμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου. 14 Ἀλλ' ὁ ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως,⁷ καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἀμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδὰμ (ὅς ἐστιν τύπος τοῦ μέλλοντος).

15 Ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτως καὶ τὸ χάρισμα. Εἰ γὰρ τῷ⁸ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῶ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου, Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν. 16 Καὶ οὐχ ὡς δι' ἐνὸς ἀμαρτήσαντος, τὸ δῶρημα· τὸ μὲν γὰρ κρῖμα ἐξ ἐνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. 17 Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν διὰ τοῦ ἐνός, πολλῶ μᾶλλον οἱ τὴν περισσεῖαν τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύσουσιν⁹ διὰ τοῦ ἐνός, Ἰησοῦ Χριστοῦ.

18 Ἄρα οὖν, ὡς δι' ἐνὸς παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕτως καὶ δι' ἐνός δικαιώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς

¹ καταισχύνει *rell* | καταισχυνη [15%]

² ασθενων *f*³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | 1 ετι *NA,B,C* [3%] NU

³ σωθησομεθα *rell* | σωθησομεθα [10%]

⁴ καυχωμεθα *f*³⁵ [38%] CP | καυχομεθα [1%] | καυχωμενοι *NB,C* [52%] OC,RP,HF,TR,NU | καυχομενοι [9%]

⁵ εν *rell* | 1 τω [10%] CP

⁶ αλλ *rell* ECM | αλλα B [0.5%] NU

⁷ μωυσεως *f*³⁵ [30%] CP | μωυσεως *NA* [50%] HF,OC,RP,NU | μωσεως A,B,C [20%] TR

⁸ τω *rell* | το [15%] | --- [5%]

⁹ βασιλευσουσιν *rell* | βασιλευουσιν [17%]

δικαίωσιν ζωῆς. **19** Ὡςπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτως καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἐνὸς δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. **20** Νόμος δὲ παρεισήλθεν ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· οὗ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις, **21** ἵνα ὥςπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτως καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ¹ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Newness of life

6:1 Τί οὖν ἐροῦμεν; Ἐπιμενοῦμεν² τῇ ἁμαρτίᾳ ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; **2** Μὴ γένοιτο. Οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν³ ἐν αὐτῇ; **3** Ἡ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; **4** Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥςπερ ἡγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτως καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν.

5 Εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα. **6** τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν⁴ ἄνθρωπος συνεσταυρώθη ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ—**7** ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.

8 Εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν⁵ αὐτῷ, **9** εἰδότες ὅτι Χριστὸς, ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, οὐκέτι ἀποθνήσκει· θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει **10**—ὁ γὰρ ἀπέθανεν τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ· ὁ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ Θεῷ. **11** Οὕτως καὶ ὑμεῖς, λογίζεσθε⁶ ἑαυτοὺς νεκροὺς μὲν εἶναι⁷ τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.⁸

Down with sin!

12 Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι, εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ⁹ **13**—μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ ὡς¹⁰ ἐκ νεκρῶν ζῶντας, καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ Θεῷ. **14** Ἁμαρτία γὰρ

¹ βασιλευση **f**³⁵ **NA**,B,C [68%] OC,RP,HF,TR,CP,NU | βασιλευσει [32%]

² επιμενουμεν **f**³⁵ [60%] OC,TR,CP | επιμενομεν **N** [19%] RP,HF | επιμενωμεν A,B,C [10%] NU | επιμεινωμεν [10%] | επιμεινομεν [1%]

³ ζησομεν *rell* | ζησωμεν P⁴⁶04 [15%] | two other variants

⁴ ημων *rell* | υμων CP

⁵ συζησομεν *rell* | συζησωμεν C [8%] | συνζησωμεν [10%] | συνζησομεν **NA**,B [10%] | two other variants [1%]

⁶ λογιζεσθε *rell* | λογιζεσθαι A,B [13%]

⁷ νεκρους μεν ειναι **f**³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 312 **NA**,B,C [2%] [NU] | 12 A [2%]

⁸ τω κυριω ημων **f**³⁵ **NC** (96.5%) OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶A,B (3.5%) NU

⁹ αυτη εν ταις επιθυμiais αυτου **f**³⁵ (81.7%) OC,RP,HF,TR,CP | 52345 (2.2%) | 1234 αυτης (6.2%) | 1234 αυτων (0.5%) | 1234 (0.5%) | 345 **NA**,B,C (7.9%) NU | 1 P⁴⁶ (1%)

¹⁰ ως **f**³⁵ [95%] OC,RP,HF,TR,CP | ωσει **NA**,B,C [5%] NU

ὑμῶν οὐ κυριεύσει, οὐ γάρ ἐστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ¹ ὑπὸ χάριν.

Grace, not license

15 Τί οὖν; Ἀμαρτήσομεν² ὅτι οὐκ ἐσμέν ὑπὸ νόμον ἀλλ' ³ ὑπὸ χάριν; Μὴ γένοιτο. **16** Οὐκ οἶδατε ὅτι ὃ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν, δοῦλοί ἐστε ὃ ὑπακούετε—ἦτοι ἀμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην; **17** Χάρις δὲ τῷ Θεῷ ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς ἀμαρτίας, ὑπηκούσατε⁴ δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδαχῆς. **18** Ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ.

19 Ἀνθρώπινον λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν. Ὡς περ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ, καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτως νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν. **20** Ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε τῆς ἀμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. **21** Τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; Τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος. **22** Νυνὶ δέ, ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν—τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. **23** Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἀμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

More about law

7:1 Ἡ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί (γινώσκουσιν γὰρ νόμον λαλῶ), ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ; **2** Ἡ γὰρ ὕπανδρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ, ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. **3** Ἄρα οὖν, ζῶντος τοῦ ἀνδρός, μοιχαλὶς χρηματίζει⁵ ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἐτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδα γενομένην ἀνδρὶ ἐτέρῳ.

4 Ὡστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς⁶ ἐτέρῳ—τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι—ἵνα καρποφορήσωμεν τῷ Θεῷ. **5** Ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα τῶν ἀμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν εἰς τὸ καρποφορήσαι τῷ θανάτῳ. **6** Νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα,⁷ ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν καινότητι Πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος.

¹ ἀλλ *rell* ECM | ἀλλα *NB,C* [1%] NU

² αμαρτησομεν *f³⁵* [61%] OC,RP,HF,TR,CP | αμαρτησωμεν *NA,B,C* [30%] NU | αμαρτισωμεν [4%] | long omission [5%]

³ ἀλλ *rell* ECM | ἀλλα *NB,C* [1%] NU

⁴ υπηκουσατε *rell* | υπακουσετε [2%] CP

⁵ χρηματισει *rell* | χρηματιζει [15%] | χρηματησει [8%] | three further spellings

⁶ υμας *f³⁵* *NA,B,C* [90%] OC,RP,HF,TR,NU | 1 ανδρι [10%] CP

⁷ κατειχομεθα *rell* | κατηχομεθα [15%]

7 Τί οὖν ἐροῦμεν;¹ Ὁ νόμος ἁμαρτία; Μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνω· εἰ μὴ διὰ νόμου· τὴν τε γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ἤδειν εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, «Οὐκ ἐπιθυμήσεις.» 8 Ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς, κατεργάσατο² ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν.

Χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρτία νεκρά. 9 Ἐγὼ δὲ ἔζων, χωρὶς νόμου, ποτέ· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς, ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν,³ ἐγὼ δὲ ἀπέθανον. 10 Καί, εὐρέθη μοι ἡ ἐντολή ἡ⁴ εἰς ζωὴν, αὕτη εἰς θάνατον. 11 Ἡ γὰρ ἁμαρτία, ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς, ἐξηπάτησέν με, καὶ δι'⁵ αὐτῆς ἀπέκτεινεν. 12 Ὡστε, ὁ μὲν νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή.

Indwelling sin

13 Τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ γέγονεν⁶ θάνατος; Μὴ γένοιτο· ἀλλὰ⁷ ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ ἁμαρτία, διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον, ἵνα γένηται καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. 14 Οἶδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικὸς ἐστίν, ἐγὼ δὲ σαρκικός⁸ εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν 15—ὃ γὰρ κατεργάζομαι οὐ γινώσκω· οὐ γὰρ ὁ θέλω τοῦτο πράσσω, ἀλλ' ὁ μισῶ τοῦτο ποιῶ. 16 Εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι καλός. 17 Νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό,⁹ ἀλλ'¹⁰ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. 18 Οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τοῦτ' ἐστίν, ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ γὰρ θέλειν παράκειται μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν οὐχ εὐρίσκω.¹¹ 19 Οὐ γὰρ ὁ θέλω ποιῶ ἀγαθόν· ἀλλ'¹² ὁ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο πράσσω. 20 Εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω ἐγὼ¹³ τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ'¹⁴ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. 21 Εὐρίσκω ἄρα τὸν νόμον, τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται. 22 Συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, 23 βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσίν μου, ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με¹⁵ τῷ νόμῳ

¹ ἐροῦμεν f³⁵ NA,B,C [91%] OC,RP,HF,TR,NU | 1 οτι [9%] CP

² κατεργασατο *rell* | κατηργασατο B [20%]

³ ανεζησεν *rell* | εζησεν [2%] CP

⁴ η *rell* | --- [15%]

⁵ δι *rell* | δια OC

⁶ γεγονεν f³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | εγενετο NA,B,C [4%] NU

⁷ αλλα *rell* | αλλ f^{35pt} C [30%] ECM

⁸ σαρκικος f³⁵ [90%] OC,RP,HF,TR,CP | σαρκινος NA,B,C [10%] NU [In the context, 'fleshly' (not 'physical') is correct.]

⁹ αυτο *rell* | αυτω [15%]

¹⁰ αλλ *rell* ECM | αλλα B [1%] NU

¹¹ ουχ ευρισκω f³⁵ (93.6%) OC,RP,HF,TR,CP | ου γινωσκω (2.5%) | ου NA,B,C (2.3%) NU | long omissions (1.5%)

¹² αλλ *rell* ECM | αλλα NB [1%] NU

¹³ εγω f³⁵ NA [95%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- B,C [5%]

¹⁴ αλλ *rell* ECM | αλλα NB [1%] NU

¹⁵ με f³⁵ (A)C [85%] RP,TR | 1 εν NB [15%] OC,HF,CP,NU [OC is in small print]

τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσίν μου.

24 Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ρύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; **25** Εὐχαριστῶ¹ τῷ Θεῷ—διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ἄρα οὖν, αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοῖ δουλεύω νόμῳ Θεοῦ, τῇ δὲ σαρκί, νόμῳ ἁμαρτίας.

Deliverance

8:1 Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ Πνεῦμα,² **2** ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέν με³ ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. **3** Τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἡσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ Υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας· κατέκρινεν τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, **4** ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ Πνεῦμα.

Spirit vs flesh

5 Οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν, οἱ δὲ κατὰ Πνεῦμα τὰ τοῦ Πνεύματος. **6** Τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ Πνεύματος ζωὴ καὶ εἰρήνη· **7** διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς Θεόν, τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται, οὐδὲ γὰρ δύναται. **8** Οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται. **9** Ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ ἀλλ’⁴ ἐν Πνεύματι, εἴπερ Πνεῦμα Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. Εἰ δέ τις Πνεῦμα Χριστοῦ⁵ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. **10** Εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν δι’⁶ ἁμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην. **11** Εἰ δὲ τὸ Πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος⁷ Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας τὸν Χριστὸν⁸ ἐκ νεκρῶν ζωοποιήσῃ καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν διὰ τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ Πνεῦμα⁹ ἐν ὑμῖν.

Sonship

12 Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμέν οὐ τῇ σαρκί, τοῦ κατὰ σάρκα ζῆν· **13** εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν· εἰ δὲ Πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε, ζήσεσθε. **14** Ὅσοι γὰρ Πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοί

¹ ευχαριστῶ f³⁵ NA [96%] OC,RP,HF,TR,CP | χαρις δε [3%] NU | χαρις B | η χαρις [1%]

² μη κατα σαρκα περιπατουσιν αλλα κατα πνευμα f³⁵ (94%) OC,RP,HF,TR,CP | variations on the long form (0.8%) | 1234 A (2.5%) | --- NB (2.3%) NU | two other readings (0.3%)

³ με f³⁵ A,C [98%] OC,RP,HF,TR,CP | σε NB [1%] NU | three other variants [1%]

⁴ αλλ rell ECM | αλλα NB [1%] NU

⁵ χριστου rell | θεου [10%]

⁶ δι f³⁵ X [81%] OC,TR | δια A,B,C [17%] RP,HF,CP,NU | δια την [2%]

⁷ εγειραντος f³⁵ C [97%] OC,RP,HF,TR,CP | 1 τον NA,B [3%] NU

⁸ τον χριστον f³⁵ (86.2%) OC,RP,HF,TR,CP | 1 κυριον (3.4%) | 2 B (2.2%) NU | 2 ιησουν (NA) (2.5%) | ιησουν 2 (C) (1.7%) | αυτον (0.8%) | four other variants (0.7%) | long omissions (2.5%)

⁹ το ενοικουν ... πνευμα f³⁵ B (81.7%) OC,RP,HF,TR(CP) | του ενοικουντος ... πνευματος NA,C (17.6%) NU | two other variants (0.7%)

εἰσιν υἱοὶ Θεοῦ¹ **15**—οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλ’² ἐλάβετε Πνεῦμα υἰοθεσίας ἐν ᾧ κρίζομεν, «Ἀββᾶ, ὁ Πατήρ.» **16** Αὐτὸ τὸ Πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ **17**—εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ (εἵπερ συμπάσχομεν ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν).

Redemption of the body

18 Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. **19** Ἡ γὰρ ἀποκαταδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται· **20** τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἐκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπ’³ ἐλπίδι **21** ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. **22** Οἶδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν. **23** Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ Πνεύματος ἔχοντες, καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ⁴ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν,⁵ υἰοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν. **24** Τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν, ἐλπίς δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς—ὁ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ⁶ ἐλπίζει; **25** Εἰ δὲ ὁ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν, δι’ ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.

26 Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα συναντιλαμβάνεται ταῖς ἀσθενείαις⁷ ἡμῶν, τὸ γὰρ τί προσευξόμεθα⁸ καθὼς δεῖ οὐκ οἶδαμεν. Ἀλλ’⁹ αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν¹⁰ στεναγμοῖς ἀλαλήτοις, **27** ὁ δὲ ἐρευνῶν¹¹ τὰς καρδίας οἶδεν τί τὸ φρόνημα τοῦ Πνεύματος, ὅτι κατὰ Θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων.

Glory

28 Οἶδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσιν τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς¹² ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν. **29** Ὅτι οὖς προέγνω καὶ προώρισεν

¹ εἰσιν υἱοὶ θεοῦ f³⁵ [95%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 231 xA,C [3%] NU | ~ 213 B | four other variants [2%]

² ἀλλ *rell* ECM | ἀλλα xA,B,C [2%] NU

³ ἐπ f³⁵ P²⁷A,C [99%] OC,RP,HF,TR,CP | ἐφ P⁴⁶xB [1%] NU

⁴ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ f³⁵ (90%) OC,RP,HF,TR,CP | ~ 213 P⁴⁶xA,C (3%) NU | ~ 132 (1.3%) | 13 B (2.3%) | 12 (2.5%) | 23 (0.3%) | 3 (0.5%)

⁵ στεναζομεν *rell* | συστεναζομεν [1%] CP

⁶ τι καὶ f³⁵ A,C [98%] OC,RP,HF,TR,CP | 2 (x) [1%] | --- P⁴⁶B,NU | 1 [1%] | two other variants

⁷ ταῖς ἀσθενείαις f³⁵ (93.5%) OC,RP,HF,TR,CP | τῇ ἀσθενείᾳ xA,B,C (5.2%) NU | τῆς 2 (0.8%) | two other variants (0.5%)

⁸ προσευξομεθα f³⁵ [97%] OC,RP,HF,CP | προσευξομεθα xA,B,C [3%] TR,NU

⁹ ἀλλ *rell* ECM | ἀλλα x [5%] NU

¹⁰ ὑπὲρ ἡμῶν f³⁵ C [97%] OC,RP,HF,TR | --- P²⁷xA,B [3%] NU | 1 ὑμῶν CP

¹¹ ἐρευνῶν f³⁵ A(C) [99.5%] OC,RP,HF,TR,CP | ἐραυνῶν P⁴⁶xB [0.5%] NU

¹² εἰς f³⁵ xA,B,C [73%] OC,RP,HF,TR,NU | 1 το [27%] CP

συμμόρφους τῆς εἰκόνης τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς· **30** οὕς δὲ προώρισεν, τούτους καὶ ἐκάλεσεν· καὶ οὕς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὕς δὲ ἐδικαίωσεν, τούτους καὶ ἐδόξασεν.

Summary to this point

31 Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; Εἰ ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; **32** Ὃς γε τοῦ ἰδίου Υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ¹ ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίζεται; **33** Τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν Θεοῦ; Θεὸς ὁ δικαίων. **34** Τίς ὁ κατακρίνων; Χριστὸς ² ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ καὶ ³ ἐγερθεὶς, ὃς καί ⁴ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν.

35 Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα; **36** (Καθὼς γέγραπται ὅτι «Ἕνεκά ⁵ σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς.») **37** Ἄλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. **38** Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα, ⁶ **39** οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις ἐτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Israel

9:1 Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ—οὐ ψεύδομαι· συμμαρτυροῦσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ—**2** ὅτι λύπη μοί ἐστὶν μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος ⁷ ὁδὴν τῇ καρδίᾳ μου. **3** Εὐχόμεν ⁸ γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ⁹ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα, **4** οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται· ὧν ἡ υἰοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθήκαι καὶ ἡ νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι· **5** ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς (τὸ κατὰ σάρκα), ὁ ὧν ἐπὶ πάντων, Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

¹ ἀλλ *rell* ECM | ἀλλα P⁴⁶ NB [1%] NU

² χριστος f³⁵ B [95%] OC,RP,HF,TR,CP | 1 ιησους NA,C [5%] [NU]

³ και f³⁵ P⁴⁶ (87.8%) OC,RP,HF,TR,CP | --- P²⁷(NA)B(C) (12.2%) NU

⁴ και *rell* | --- NA,C [15%]

⁵ ενεκα f³⁵ C [70%] OC,TR | ενεκεν NA,B [30%] RP,HF,CP,NU

⁶ δυναμεις ουτε ενεστωτα ουτε μελλοντα f³⁵ [92%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 34521 (δυναμεις P⁴⁶) P²⁷(P⁴⁶) NA,B,C [6%] NU | 123 [2%]

⁷ αδιαλειπτος *rell* | αδιαληπτος [15%] | three further spellings P⁴⁶

⁸ ευχομην f³⁵ [78%] RP,HF,CP | ηυχομην f^{35pt} P⁴⁶ NA,B,C [22%] OC,TR,NU (We are looking at alternate forms, or alternate spellings, of the imperfect of ευχομαι; they are two ways of saying the same thing. Either choice affects neither the meaning nor a translation.)

⁹ αυτος εγω αναθεμα ειναι f³⁵ C [98%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 3412 P⁴⁶ A,B [2%] NU | ~ 4312 N

6 Οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραὴλ· 7 οὐδ' ὅτι εἰσὶν σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες τέκνα· ἀλλ', «Ὡς Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα.» 8 Τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκός, ταῦτα τέκνα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα. 9 Ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος· «Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι, καὶ ἔσται τῇ Σάρρα υἱός.»

10 Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα ἐξ ἐνὸς κοίτην ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν 11 (μήπω γὰρ γεννηθέντων, μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ κακόν,¹ ἵνα ἢ κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ Θεοῦ² μένη, οὐκ ἐξ ἔργων ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος), 12 ἐρρέθη³ αὐτῇ ὅτι «Ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι.» 13 Καθὼς γέγραπται· «Τὸν Ἰακώβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἡσαὺ⁴ ἐμίσησα.»

It is pointless to fight God's Sovereignty!

14 Τί οὖν ἐροῦμεν, μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; Μὴ γένοιτο. 15 Τῷ γὰρ Μωϋσῇ^{5,6} λέγει· «Ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτιρήσω⁷ ὃν ἂν οἰκτείρω.»⁸ 16 Ἄρα οὖν, οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος⁹ Θεοῦ. 17 Λέγει γὰρ ἡ Γραφή τῷ Φαραὼ ὅτι «Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι¹⁰ ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγγελῇ¹¹ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ.» 18 Ἄρα οὖν, ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει.

19 Ἐρεῖς οὖν μοι,¹² «Τί¹³ ἔτι μέμφεται; Τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν;» 20 Μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε,¹⁴ σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; Μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, «Τί με ἐποίησας οὕτως;» 21 Ἡ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὁ μὲν εἰς τιμὴν σκευῶς, ὁ δὲ εἰς ἀτιμίαν;

¹ κακον f³⁵ P⁴⁶ [95%] OC,RP,HF,TR,CP | φαυλον xA,B [5%] NU

² προθεσις του θεου f³⁵ P⁴⁶ xA,B [98%] RP,HF,CP,NU | ~ 231 [2%] OC,TR

³ ερρεθη f³⁵ P⁴⁶ xA,B [70%] OC,HF,CP,NU | ερρηθη [30%] RP,TR (Alternate spellings = same meaning.)

⁴ ησαν f³⁵ [25%] | ησαυ [75%] OC,RP,HF,TR,CP,NU (xA,B,C are presumably ambiguous.)

⁵ γαρ μωση f³⁵ A [97%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 21 P⁴⁶ xB [3%] NU

⁶ μωση f³⁵ [87%] OC,RP,HF | μωση P⁴⁶ x [10%] CP,NU | μωση A,B [1%] TR | μωσει [2%]

⁷ οικτιρησω rell | οικτιρησω x [1%] NU | three further spellings [2%]

⁸ οικτιρω rell | οικτιρω x,NU | two further spellings [1%]

⁹ ελεουντος f³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | ελεωντος P⁴⁶ xA,B [2%] NU | three other variants [2%]

¹⁰ ενδειξωμαι rell | ενδειξομαι [10%]

¹¹ διαγγελη rell | διαγγελει [15%] | three further spellings

¹² ουν μοι f³⁵ [91%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 21 P^{46,131} xA,B [9%] NU

¹³ τι f³⁵ xA [99%] OC,RP,HF,TR,CP | 1 ουν P⁴⁶ B [1%] [NU]

¹⁴ μενουνγε ω ανθρωπε f³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 231 xA [2%] NU | 23 P^{46,131} [1%] | ~ 23 μενουν B

22 Εἰ δὲ θέλων ὁ Θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατόν αὐτοῦ, ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκευὴ ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν, **23** καὶ ἵνα γνωρίσῃ¹ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκευῇ ἐλέους, ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν, **24** οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς, οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν; **25** Ὡς καὶ ἐν τῷ Ὡσηε² λέγει· «Καλέσω τὸν οὐ «λαόν μου» λαόν μου, καὶ τὴν οὐκ ἡγαπημένην «ἡγαπημένην.» » **26** «Καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρέθη³ αὐτοῖς, «Οὐ λαός μου ὑμεῖς,» ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ Θεοῦ ζῶντος.» **27** Ἡσαΐας⁴ δὲ κρᾶζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ· «Ἐὰν ἦ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα⁵ σωθήσεται. **28** λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ἐν δικαιοσύνῃ· ὅτι λόγον συντετμημένον⁶ ποιήσει Κύριος ἐπὶ τῆς γῆς.» **29** Καὶ⁷ καθὼς προεί-ρηκεν Ἡσαΐας· «Εἰ μὴ Κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλειπεν⁸ ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἃν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς Γόμορρα ἃν ὁμοιωθήμεν.»⁹

Their present condition

30 Τί οὖν ἐροῦμεν; Ὅτι ἔθνη, τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην, κατέλαβεν δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως. **31** Ἰσραὴλ δέ, διώκων νόμον δικαιοσύνης, εἰς νόμον δικαιοσύνης¹⁰ οὐκ ἔφθασεν. **32** Διὰ τί; Ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων νόμου.¹¹ Προσέκοψαν γὰρ¹² τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος. **33** καθὼς γέγραπται· «Ἰδοὺ¹³ τίθημι ἐν Σιών λίθον προσκόμματος καὶ πέτραν σκανδάλου, καὶ πᾶς¹⁴ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται.»

Israel needs salvation

10:1 Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις ἡ¹⁵ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ ἐστίν¹⁶ εἰς σωτηρίαν. **2** Μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι

¹ γνωρίσῃ *rell* | γνωρίσει [10%] | four further spellings

² ὡσηε *f*³⁵ [89%] TR | ὡσηε [5%] OC,RP,HF,CP,NU | ὡσιε [6%]

³ ἐρρεθη *f*³⁵ [47%] OC,HF,CP,NU | ἐρρηθη *NA*,B,C [50%] RP,TR | ἐρηθη [3%]

⁴ ἡσαΐας *f*³⁵ [95%] OC,TR,CP | ἡσαιας [5%] RP,HF,NU (This statement obtains for all subsequent occurrences of the name.)

⁵ καταλειμμα *f*³⁵ (P⁴⁶) (98%) OC,RP,HF,TR,CP | υπολειμμα (*NA*)A(B) (1%) NU | εγκαταλειμμα (1%)

⁶ ἐν δικαιοσυνῇ οὐ λογὸν συντετμημένον *f*³⁵ (95.6%) OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶*NA*,B (2.7%) NU | three other variants (1.7%)

⁷ καὶ *rell* | --- [1%] CP

⁸ ἐγκατέλειπεν *rell* | ἐγκατελειπεν (P⁴⁶)A [14%] | one other variant

⁹ ὁμοιωθήμεν *rell* | ὁμοιωθήμεν P⁴⁶A [10%]

¹⁰ δικαιοσυνῆς *f*³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | --- *NA*,B [3%] NU

¹¹ νομοῦ *f*³⁵ [98%] OC,RP,HF,TR,CP | --- *NA*,B [2%] NU

¹² γὰρ *f*³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶*NA*,B [3%] NU

¹³ ἰδοὺ *rell* | 1 *εγω* CP

¹⁴ πᾶς *f*³⁵ [98%] OC,RP,HF,TR,CP | --- *NA*,B [2%] NU

¹⁵ ἡ *f*³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶*NA*,B [4%] NU

¹⁶ τοῦ ἰσραηλ ἐστίν *f*³⁵ [95%] OC,RP,HF,TR(CP) | αὐτῶν [2%] NU | αὐτῶν 3 P^{46,131} *NA*,B [3%]

ζῆλον Θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν. **3** Ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην¹ ζητοῦντες στήσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν.

How to be saved

4 Τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι **5**— Μωσῆς² γὰρ γράφει τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ³ νόμου, ὅτι «Ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς.» **6** Ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτως λέγει· «Μὴ εἶπης ἐν τῇ καρδίᾳ σου, <Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν;> » (τοῦτ' ἔστιν, Χριστὸν καταγαγεῖν) **7** «ἢ, <Τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον;> » (τοῦτ' ἔστιν, Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν). **8** Ἀλλὰ τί λέγει; «Ἐγγὺς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου» (τοῦτ' ἔστιν, τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὁ κηρύσσομεν). **9** ὅτι ἐὰν ὁμολογήσης ἐν τῷ στόματί σου, «Κύριον Ἰησοῦν,» καὶ πιστεύσης ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ. **10** Καρδιά γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. **11** Λέγει γὰρ ἡ Γραφή·⁴ «Πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ κατασχευθήσεται.» **12** οὐ γὰρ ἐστὶν διαστολὴ Ἰουδαίου τε καὶ Ἑλλήνου, ὁ γὰρ αὐτὸς Κύριος πάντων πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν· **13** «Πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται.»

The message is necessary

14 Πῶς οὖν ἐπικαλέσονται⁵ εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; Πῶς δὲ πιστεύσουσιν⁶ οὐκ ἤκουσαν; Πῶς δὲ ἀκούσουσιν⁷ χωρὶς κηρύσσοντος; **15** Πῶς δὲ κηρύξουσιν⁸ ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν; Καθὼς γέγραπται· «Ὡς ὥραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην,⁹ τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ¹⁰ ἀγαθὰ.» **16** (Ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ· Ἡσαΐας γὰρ λέγει· «Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;») **17** Ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος Θεοῦ.¹¹

¹ δικαιοσυνην f³⁵ P⁴⁶κ (95.3%) OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- A,B (3.7%) | long omissions (1%)

² μωσης f³⁵ A [30%] TR | μωυσης P⁴⁶κB [70%] OC,RP,HF,CP,NU

³ του f³⁵ P⁴⁶ [99%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- κA,B [1%]

⁴ γραφη f³⁵ κA,B [99%] OC,RP,HF,TR,NU | 1 οτι [1%] CP

⁵ επικαλεσονται f³⁵ P⁴⁶ [99%] OC,RP,HF,TR,CP | επικαλεσωνται κA,B [1%] NU

⁶ πιστευσουσιν f³⁵ A [94%] OC,RP,HF,TR,CP | πιστευσωσιν P⁴⁶κB [4%] NU | πιστευουσιν [2%]

⁷ ακουσουσιν f³⁵ [75%] OC,RP,HF,TR,CP | ακουσωσιν A,B [10%] NU | ακουσονται κ [15%] | ακουσωνται P⁴⁶

⁸ κηρυξουσιν f³⁵ [83%] OC,RP,HF,TR,CP | κηρυξωσιν P⁴⁶κA,B [17%] NU

⁹ των ευαγγελιζομενων ειρηνην f³⁵ (89.5%) OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶κA,B,C (10.5%) NU [easy homoioteleuton]

¹⁰ τα f³⁵ P⁴⁶κ [97%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- A,B,C [3%]

¹¹ θεου f³⁵ A [97%] OC,RP,HF,TR,CP | χριστου P⁴⁶κB,C [3%] NU | κυριου P⁴⁶

18 Ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; Μενοῦνγε· «Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν.»
19 Ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἔγνω Ἰσραὴλ;¹ Πρῶτος Μωσῆς² λέγει· «Ἐγὼ παραζηλώσω³ ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνη,⁴ ἐπὶ⁵ ἔθνη ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς.»
20 Ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει· «Εὐρέθην⁶ τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν· ἐμφανὲς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν.» **21** Πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει· «Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα..»

The remnant

11:1 Λέγω οὖν, μὴ ἀπόσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; Μὴ γένοιτο. Καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμίν.⁷ **2** Οὐκ ἀπόσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω. Ἦ οὐκ οἴδατε ἐν Ἠλίας⁸ τί λέγει ἡ Γραφή, ὡς ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ λέγων.⁹ **3** «Κύριε, τοὺς προφῆτας σου ἀπέκτειναν καὶ¹⁰ τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν· κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος, καὶ ζητοῦσιν τὴν ψυχὴν μου.» **4** Ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; «Κατέλιπον¹¹ ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάαλ.» **5** Οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, λείμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν. **6** Εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων· ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις. Εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκέτι ἐστὶν χάρις· ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκέτι ἐστὶν ἔργον.¹²

7 Τί οὖν; Ὁ ἐπιζητεῖ Ἰσραὴλ, τούτου¹³ οὐκ ἐπέτυχεν· ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν. **8** Καθὼς γέγραπται· «Ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς πνεῦμα κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν καὶ ὄτα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.» **9** Καὶ Δαυὶδ λέγει· «Γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα καὶ εἰς θήραν, καὶ εἰς σκάνδαλον καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς. **10** Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν

¹ οὐκ εγνω ισραηλ f³⁵ [92%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 312 P⁴⁶NA,B,C [8%] NU

² μωσης f³⁵ A [20%] TR | μωυσης P⁴⁶NB,C [80%] OC,RP,HF,CP,NU

³ παραζηλωσω *rell* | παραζηλω [3%] CP

⁴ εθνη *rell* | εθνη [18%] | εθνη *ℵ*

⁵ επι f³⁵ [95%] OC,RP,HF,TR,CP | επ NA,B,C [5%] NU

⁶ ευρεθην f³⁵ NA,C [99%] OC,RP,HF,TR,CP | 1 εν P⁴⁶B [1%] [NU]

⁷ βενιαμιν *rell* | βενιαμιν [15%] βενιαμειν P⁴⁶NA,C [2%]

⁸ ηλια f³⁵ [80%] OC,RP,HF,CP,NU | ηλια [20%] TR

⁹ λεγων f³⁵ *ℵ* [94%] OC,RP,HF,TR,CP | --- A,B,C [6%] NU

¹⁰ και f³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | --- NA,B,C [4%] NU

¹¹ κατελιπον f³⁵ NB [90%] OC,RP,HF,TR,CP,NU | κατελειπον P⁴⁶A,C [10%]

¹² ει δε εξ εργων ουκετι εστιν χαρις επει το εργον ουκετι εστιν εργον f³⁵ (91.4%) OC,RP,HF,TR,CP | 1-5,7-12, 7 B (0.7%) | 1-7 (1%) | 8-13 (2.5%) | 1-6,13 (0.5%) | --- P⁴⁶NA,C (3.5%) NU | one other variant (0.3%)

¹³ τουτου f³⁵ [32%] TR | τουτο (P⁴⁶)NA,B,C [68%] OC,RP,HF,CP,NU (The verb normally takes the genitive.)

διὰ παντὸς σύγκαμψον.»¹

The restoration

11 Λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσιν; Μὴ γένοιτο· ἀλλά, τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἢ σωτηρίᾳ² τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλωσαι αὐτούς. **12** Εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦτος κόσμος, καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν;

13 Ὑμῖν γὰρ³ λέγω τοῖς ἔθνεσιν (ἐφ' ὅσον⁴ μέν⁵ εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω), **14** εἰ πως⁶ παραζηλώσω μου τὴν σάρκα καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν. **15** Εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἢ πρόσληψις⁷ εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; **16** Εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι.

Grafted olive branches

17 Εἰ δέ τινες τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δέ, ἀγριέλαιος ὢν, ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς, καὶ συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης καὶ⁸ τῆς πίότητος τῆς ἐλαίας ἐγένου, **18** μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων (εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι—οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις, ἀλλ' ⁹ ἡ ῥίζα σέ). **19** Ἐρεῖς οὖν, «Ἐξεκλάσθησαν¹⁰ κλάδοι ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ.» **20** Καλῶς. Τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἔστηκας. Μὴ ὑψηλοφρόνει,¹¹ ἀλλὰ φοβοῦ. **21** Εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, μή πως¹² οὐδὲ σοῦ φείσεται.¹³ **22** Ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν Θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας, ἀποτομίαν·¹⁴ ἐπὶ δὲ σέ, χρηστότητα,¹⁵ ἐὰν ἐπιμείνης¹⁶ τῇ χρηστότητι· ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ. **23** Καὶ ἐκεῖνοι¹⁷ δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσιν¹⁸ τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθῇσονται, δυνατὸς γὰρ

¹ σύγκαμψον *rell* | συγκαψον [20%] CP | συνκαμψον P⁴⁶XB [2%]

² σωτηρία *rell* | σοτηρία CP

³ γαρ f³⁵ [94%] OC,RP,HF,TR,CP | δε XA,B [5%] NU | ουν C | --- [1%]

⁴ ἐφ' ὅσον [70%] OC,RP,HF,TR,NU | εφόσον f³⁵ [30%] CP (for the record; the scribes were just saving ink.)

⁵ μεν f³⁵ [95%] OC,RP,HF,TR,CP | 1 ουν P⁴⁶XA,B,C [2%] NU | --- [3%]

⁶ ει πως *rell* | ειπω [3%] CP

⁷ προσληψις *rell* | προσλημψις P⁴⁶XA,B [1%] NU | προληψις C [1%] | four further spellings

⁸ της ριζης και f³⁵ A [97%] OC,RP,HF,TR,CP | 12 XB,C [2%] NU | --- P⁴⁶ [1%]

⁹ αλλ *rell* ECM | αλλα XB [1%] NU

¹⁰ εξεκλασθησαν f³⁵ P⁴⁶XA,B,C [90%] RP,HF,CP,NU | 1 οι [10%] OC,TR [OC is in small print]

¹¹ υψηλοφρονει f³⁵ C [98%] OC,RP,HF,TR,CP | υψηλα φρονει P⁴⁶XA,B [2%] NU

¹² μη πως f³⁵ P⁴⁶ [96%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- XA,B,C [4%]

¹³ φεισεται f³⁵ P⁴⁶(X)A,B,C [95%] OC,RP,HF,CP,NU | φεισηται [5%] TR

¹⁴ αποτομιαν f³⁵ [98%] OC,RP,HF,TR,CP | αποτομια P⁴⁶XA,B,C [2%] NU

¹⁵ χρηστοτητα f³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | χρηστοτης θεου P⁴⁶(X)A,B,C [4%] NU

¹⁶ επιμεινης f³⁵ A,C [97%] OC,RP,HF,TR,CP | επιμενης XB [2%] NU | επιμινης C | two other spellings [1%]

¹⁷ και εκεινοι f³⁵ [87%] OC,RP,HF,TR,CP | κακεινοι XA,B,C [13%] NU

¹⁸ επιμεινωσιν f³⁵ C [98%] OC,RP,HF,TR,CP | επιμενωσιν XB [1%] NU | επιμινωσιν A |

ὁ Θεός ἐστιν¹ πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς. **24** Εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου, καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι, οἱ κατὰ φύσιν, ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ;

Hardening

25 Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ μυστήριον τοῦτο (ἵνα μὴ ᾗτε παρ' ² ἑαυτοῖς φρόνιμοι)·³ ὅτι πώρως ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ. **26** Καὶ οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται, καθὼς γέγραπται· «Ἦξει ἐκ Σιών ὁ Ῥυόμενος, καὶ⁴ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ· **27** καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν.»

28 Κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον, ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς· κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν, ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας. **29** Ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις τοῦ Θεοῦ. **30** Ὡς περ γὰρ καὶ⁵ ὑμεῖς ποτε⁶ ἠπειθήσατε τῷ Θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ,⁷ **31** οὕτως καὶ οὗτοι νῦν ἠπειθήσαν τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει ἵνα καὶ αὐτοὶ⁸ ἐλεηθῶσιν. **32** Συνέκλεισεν γὰρ ὁ Θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπειθειαν ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ.

Doxology

33 Ὡς βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ. Ὡς ἀνεξερεύνητα⁹ τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. **34** «Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου; Ἥ τις σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο;» **35** Ἥ «Τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ;» **36** Ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

The will of God

12:1 Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ Θεοῦ, παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ—τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν. **2** Καὶ μὴ συσχηματίζεσθε¹⁰ τῷ αἰῶνι τούτῳ· ἀλλὰ, μεταμορφουσθε¹¹ τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοῦς ὑμῶν¹² εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.

two other spellings [1%]

¹ ο θεος εστιν f³⁵ [65%] OC,RP,CP | ~ 312 xA,B,C [35%] HF,TR,NU

² παρ f³⁵ xC [98%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | εν A,B [1%] | --- P⁴⁶ [1%]

³ φρονιμοι rell | φρονημοι [10%]

⁴ και f³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶xA,B,C [4%] NU

⁵ και f³⁵ [90%] OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶A,B,C [10%] NU | omit whole verse x

⁶ υμεις ποτε f³⁵ P⁴⁶xB,C [95%] OC,RP,HF,TR,NU | ~ 21 A | ~ 2 και 1 [5%] CP

⁷ απειθεια rell | απειθια B [5%] CP | απιθειαν P⁴⁶A [1%] | απιθια x | one other variant

⁸ αυτοι f³⁵ P⁴⁶A [97%] OC,RP,HF,TR,CP | 1 νυν xB [1%] [NU] | 1 υστερον [2%] | two other variants

⁹ ανεξερευνητα f³⁵ [99%] OC,RP,HF,TR,CP | ανεξεραυνητα xA,B [1%] NU

¹⁰ συσχηματιζεσθε f³⁵ (P⁴⁶xB) [65%] HF,TR,NU | συσχηματιζεσθαι A [35%] OC,RP,CP

¹¹ μεταμορφουσθε f³⁵ P⁴⁶B [65%] HF,TR,NU | μεταμορφουσθαι xA [35%] OC,RP,CP

¹² υμων f³⁵ x [98%] OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶A,B [2%] NU

Be sensible

3 Λέγω γάρ, διὰ τῆς χάριτος¹ τῆς δοθείσης² μοι, παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἐκάστω ὡς ὁ Θεὸς ἐμέρισεν μέτρον πίστεως. **4** Καθάπερ γάρ ἐν ἐνὶ σώματι μέλη πολλὰ³ ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν, **5** οὕτως οἱ πολλοὶ ἐν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, ὁ⁴ δὲ καθ' εἷς⁵ ἀλλήλων μέλη. **6** Ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα· εἴτε προφητεῖαν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως· **7** εἴτε διακονίαν, ἐν τῇ διακονίᾳ· εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ· **8** εἴτε ὁ παρακαλῶν, ἐν τῇ παρακλήσει· ὁ μεταδιδούς, ἐν ἀπλότητι· ὁ προϊστάμενος, ἐν σπουδῇ· ὁ ἐλεῶν, ἐν ἰλαρότητι.

Behave!

9 Ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος· ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρόν· κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ· **10** τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι· τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι· **11** τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί· τῷ πνεύματι ζέοντες τῷ Κυρίῳ⁶ δουλεύοντες· **12** τῇ ἐλπίδι χαίροντες· τῇ θλίψει ὑπομένοντες· τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες· **13** ταῖς χρεῖαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες· τὴν φιλοξενίαν διώκοντες.

14 Εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς·⁷ εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε. **15** Χαίρειν μετὰ χαιρόντων καὶ⁸ κλαίειν μετὰ κλαιόντων. **16** Τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες—μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι· μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς. **17** Μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες. Προνοοῦμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων. **18** Εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες.

19 Μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί· ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ· «Εμοὶ ἐκδίκησις· ἐγὼ ἀνταποδώσω,» λέγει Κύριος. **20** «Ἐὰν οὖν⁹ πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.» **21** Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νικά ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

Submit

13:1 Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω, οὐ γάρ ἐστιν

¹ χάριτος f³⁵ P⁴⁶ ⲬA,B,C [75%] OC,RP,HF,TR,CP,NU | 1 του θεου [25%]

² δοθεισης *rell* | δοθησης [13%] | six further spellings Ⲭ [5%]

³ μελη πολλα f³⁵ A [96%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 21 P⁴⁶ ⲬB [4%] NU

⁴ ο f³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | το P⁴⁶ ⲬA,B [4%] NU

⁵ καθ' εἷς [30%] OC,RP,HF,TR,NU | καθεὶς f³⁵ [70%] CP (Since there is no ambiguity, they were just saving ink.)

⁶ κυριῳ *rell* | καιρω [1%] TR

⁷ υμας f³⁵ ⲬA [99%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- P⁴⁶ B [1%]

⁸ και f³⁵ A [97%] OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶ ⲬB [3%] NU

⁹ εαν ουν f³⁵ (87.4%) OC,RP,HF,TR,CP | 1 P⁴⁶ (6.2%) | ~ αλλα 1 A,B (1%) NU | ~ αλλ 1 Ⲭ (5.1%) | αλλ 12 (0.3%)

ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ¹ Θεοῦ, αἱ δὲ οὐσαι ἐξουσίαι² ὑπὸ τοῦ³ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν. **2** Ὡστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν, οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρῖμα λήψονται.⁴ **3** Οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶν φόβος τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἀλλὰ τῶν κακῶν.⁵ Θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν, τὸ ἀγαθὸν ποίει καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς· **4** Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστίν σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. Ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς,⁶ φοβοῦ, οὐ γὰρ εἰκὴ τὴν μάχαιραν φορεῖ· Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν, ἔκδικος εἰς ὀργὴν⁷ τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. **5** Διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι,⁸ οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργήν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. **6** Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελεῖτε, λειτουργοὶ γὰρ Θεοῦ εἰσιν, εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτεροῦντες. **7** Ἀπόδοτε οὖν⁹ πᾶσιν τὰς ὀφειλάς· τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν.

Love

8 Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους,¹⁰ ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκεν. **9** Τὸ γάρ—«Οὐ μοιχεύσεις,» «Οὐ φονεύσεις,» «Οὐ κλέψεις,» «Οὐ ψευδομαρτυρήσεις,»¹¹ «Οὐκ ἐπιθυμήσεις,» καὶ εἴ τις ἐτέρα ἐντολή—ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ¹² ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ·¹³ «Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.»¹⁴ **10** Ἡ ἀγάπη τῷ¹⁵ πλησίον κακὸν οὐ ἐργάζεται·¹⁶ πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη.

Put on Christ

11 Καὶ τοῦτο, εἰδότες τὸν καιρὸν, ὅτι ὥρα ἡμᾶς ἤδη¹⁷ ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι, νῦν γὰρ¹⁸ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. **12** Ἡ νῦξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν· ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκοτίους, καὶ

¹ ὑπο f³⁵ NA,B [95%] OC,RP,HF,CP,NU | απο [5%] TR

² εξουσαι f³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | --- NA,B [4%] NU

³ του f³⁵ [80%] OC,RP,HF,TR,CP | --- NA,B [20%] NU [OC is in small print]

⁴ ληψονται rell | λημγονται P⁴⁶NA,B [2%] NU

⁵ των αγαθων εργαων αλλα των κακων f³⁵ (95.6%) OC,RP,HF,TR,CP | τω αγαθω εργω 4 τω κακω P⁴⁶NA,B (3.5%) NU | 123 (0.8%)

⁶ ποιης rell | ποιεις [20%]

⁷ εκδικος εις οργην f³⁵ (P⁴⁶)A,B [75%] RP,HF,TR,CP,NU | ~ 231 N [25%] OC

⁸ υποτασσεσθαι rell | υποτασσεσθε [2%] | υποτασεσθε P⁴⁶ CP | υποτασεσθαι [1%]

⁹ ουν f³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶NA,B [3%] NU

¹⁰ αγαπαν αλληλους f³⁵ [94%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 21 P⁴⁶NA,B [6%] NU

¹¹ ου ψευδομαρτυρησεις f³⁵ (N) [67%] TR | --- P⁴⁶A,B [33%] OC,RP,HF,CP,NU

¹² τουτω τω λογω f³⁵ A [95%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 231 P⁴⁶NB [5%] NU

¹³ εν τω f³⁵ NA [99.5%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- P⁴⁶B [0.5%]

¹⁴ σεαυτον f³⁵ P⁴⁶NA,B [45%] OC,RP,HF,CP,NU | εαυτον [55%] TR

¹⁵ τω rell | τον [1%] CP | το [5%]

¹⁶ ουκ εργαζεται f³⁵ P⁴⁶NA,B,C [81%] OC,RP,HF,TR,NU | ου κατεργαζεται [14%] CP | 1 κατεργαζεται [5%]

¹⁷ ημας ηδη f³⁵ [94%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 2 υμας N(A)B,C [4%] NU | ~ 21 P⁴⁶ [2%]

¹⁸ γαρ rell | --- [5%] CP

ἐνδυσώμεθα¹ τὰ ὄπλα τοῦ φωτός. **13** Ὡς ἐν ἡμέρᾳ, εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ. **14** Ἀλλ'² ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιῆσθε,³ εἰς ἐπιθυμίαν.

The law of liberty

14:1 Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν. **2** Ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει. **3** Ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω, καὶ ὁ μὴ⁴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω, ὁ Θεὸς γὰρ αὐτὸν⁵ προσελάβετο. **4** Σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; Τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει. Σταθήσεται δέ, δυνατὸς γάρ ἐστιν⁶ ὁ Θεός⁷ στήσαι αὐτόν.

5 Ὃς μὲν⁸ κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν· ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν. Ἐκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοῖ πληροφορεῖσθω. **6** Ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν, Κυρίῳ φρονεῖ· καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν, Κυρίῳ οὐ φρονεῖ.⁹ Καὶ¹⁰ ὁ ἐσθίων, Κυρίῳ ἐσθίει, εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ Θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων, Κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ Θεῷ. **7** Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῆ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀποθνήσκει. **8** Ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ Κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν,¹¹ τῷ Κυρίῳ ἀποθνήσκομεν.¹² Ἐάν τε οὖν ζῶμεν ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν,¹³ τοῦ Κυρίου ἐσμέν. **9** Εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς καὶ¹⁴ ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη,¹⁵ καὶ ἔζησεν,¹⁶ ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ.

The judgment Seat of Christ

10 Σὺ δέ, τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; Ἡ καὶ σύ, τί ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν

¹ και ενδυσωμεθα f³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 2 δε A,B,C [3%] [NU] | 2 & [0.5%] | ~ 2 ουν P⁴⁶

² αλλ rell ECM | αλλα P⁴⁶ AB [1%] NU

³ ποιεισθε rell | ποιησθε [1%] CP | ποιεισθαι &A [5%] | ποιησθαι [1%]

⁴ και ο μη f³⁵ (95.6%) OC,RP,HF,TR,CP | ~ 2 δε 3 P⁴⁶ &A,B,C,048 (2%) NU | 12 (1.2%) | four other variants (1.2%)

⁵ αυτον rell | αυτων CP

⁶ δυνατος γαρ εστιν f³⁵ (92.7%) OC,RP,HF,TR,CP | δυναται 2 &A,B,C (1.2%) NU | 12 P⁴⁶ (5.7%) | two other variants (0.3%)

⁷ θεος f³⁵ 048 [98%] OC,RP,HF,TR,CP | κυριος P⁴⁶ &A,B,C [2%] NU

⁸ μεν f³⁵ P⁴⁶ B [97%] OC,RP,HF,TR,CP | 1 γαρ &A [3%] [NU]

⁹ και ο μη φρονων την ημεραν κυριω ου φρονει f³⁵ (95.4%) OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶ &A,B,C,048 (4.6%) NU [an easy case of homoioteleuton]

¹⁰ και f³⁵ &A,B,C [99%] OC,RP,HF,CP,NU | --- P⁴⁶ [1%] TR

¹¹ αποθνησκωμεν f³⁵ &B [80%] OC,RP,HF,TR,CP,NU | αποθανωμεν C [15%] | αποθνησκομεν A [5%]

¹² αποθνησκομεν f³⁵ A,B [80%] OC,RP,HF,TR,CP,NU | αποθνησκομεν &C [20%]

¹³ αποθνησκωμεν f³⁵ &B,C [90%] OC,RP,HF,TR,CP,NU | αποθνησκομεν A [10%]

¹⁴ και f³⁵ [92%] OC,RP,HF,TR,CP | --- &B,C [8%] NU

¹⁵ και ανεστη f³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | --- &A,B,C [3%] NU

¹⁶ εζησεν f³⁵ &A,B,C [98%] OC,RP,HF,CP,NU | ανεζησεν [2%] TR

σου; Πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ Βήματι τοῦ Χριστοῦ.¹ **11** Γέγραπται γάρ· «*Ὁ Ζῶ ἐγώ,*» λέγει Κύριος, «ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ,² καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ Θεῷ.» **12** Ἄρα οὖν,³ ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ Θεῷ.⁴ **13** Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν, ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον· τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον.

14 Οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν Κυρίῳ⁵ Ἰησοῦ ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι' αὐτοῦ⁶ (εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν), **15** εἰ δὲ⁷ διὰ βρώμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. Μὴ τῷ βρώματί σου ἐκείνον ἀπόλλυε ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν. **16** Μὴ βλασφημεῖσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν· **17** οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρώσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. **18** Ὁ γὰρ ἐν τούτοις⁸ δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐάρεστος τῷ Θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.

19 Ἄρα οὖν, τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους. **20** Μὴ ἕνεκεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. Πάντα μὲν καθαρὰ· ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος ἐσθίοντι. **21** Καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα μηδὲ πιεῖν οἶνον μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει, ἢ σκανδαλίζεται, ἢ ἀσθενεῖ.⁹

22 Σὺ πιστίν¹⁰ ἔχεις; Κατὰ σεαυτὸν¹¹ ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει. **23** Ὁ δὲ διακρινόμενος, ἐὰν φάγῃ, κατακέκριται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως· πᾶν δὲ ὁ οὐκ ἐκ πίστεως ἁμαρτία ἐστίν.

Doxology

24 Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίζαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου, **25** φανερωθέντος δὲ νῦν, διὰ τε Γραφῶν προφητικῶν, κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου Θεοῦ, εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος **26**—μόνῳ σοφῷ Θεῷ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ—ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.¹²

¹ χριστου f³⁵ 048 (96.5%) OC,RP,HF,TR,CP | θεου xA,B,C (2.4%) NU | three other variants (1.2%)

² γονυ *rell* | 1 επουρανιων και επιγειων και καταχθονιων CP

³ ουν f³⁵ xA,C [98%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- B [2%]

⁴ τω θεω f³⁵ xA,C [99%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- B [1%]

⁵ κυριω f³⁵ xA,B,C [85%] OC,RP,HF,TR,NU | χριστω [15%] CP

⁶ αυτου f³⁵ A,C [93%] OC,RP,HF,CP | εαυτου xB [7%] TR,NU

⁷ δε f³⁵ [94%] OC,RP,HF,TR,CP | γαρ xA,B,C [6%] NU

⁸ τουτοις f³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | τουτω xA,B,C [4%] NU

⁹ προσκοπτει η σκανδαλιζεται η ασθενει f³⁵ P⁴⁶B (88.4%) OC,RP,HF,TR,CP | 1 A,C,048 (1.8%) NU | ~ 32145 (8.7%) | five other variants x (1%)

¹⁰ πιστιν f³⁵ [99%] OC,RP,HF,TR,CP | 1 ην xA,B,C [1%] [NU]

¹¹ σεαυτον *rell* | σαυτον [5%] TR

¹² verses 24-26 f³⁵ A (94.8%) OC,RP,HF | --- P⁴⁶xB,C,048 (5.2%) TR,CP,NU (The MSS that omit here supply the verses later: P⁴⁶ after 15:33; xA,B,C [NU] after 16:23 [A repeats]; CP,TR after 16:24.)

Summary

15:1 Ὁφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. **2** Ἐκαστος¹ ἡμῶν² τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομὴν. **3** Καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρρεσεν· ἀλλὰ, καθὼς γέγραπται· «Οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέπεσον³ ἐπ' ἐμέ.» **4** Ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη,⁴ ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ⁵ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν. **5** Ὁ δὲ Θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως δῶη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν, **6** ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἐνὶ στόματι δοξάζητε τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Glorify

7 Διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσελάβετο ἡμᾶς,⁶ εἰς δόξαν⁷ Θεοῦ. **8** Λέγω δὲ⁸ Χριστὸν Ἰησοῦν⁹ διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας Θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων· **9** τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν Θεόν, καθὼς γέγραπται· «Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσιν, Κύριε,¹⁰ καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ.» **10** Καὶ πάλιν λέγει· «Εὐφράνθητε, ἔθνη, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.» **11** Καὶ πάλιν· «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον, πάντα τὰ ἔθνη,¹¹ καὶ ἐπαινέσατε¹² αὐτόν, πάντες οἱ λαοί.» **12** Καὶ πάλιν, Ἡσαΐας¹³ λέγει· «Ἔσται ἡ ρίζα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν· ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιούσιν.» **13** Ὁ δὲ Θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρῶσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεῦναι, εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι ἐν δυνάμει Πνεύματος Ἁγίου.

Paul's mission

14 Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοὶ ἐστε ἀγαθωσύνης,¹⁴ πεπληρωμένοι πάσης¹⁵ γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἄλλους¹⁶ νουθετεῖν. **15** Τολμηρότερον δὲ ἔγραψα ὑμῖν, ἀδελφοί,¹⁷ ἀπὸ μέρους,

¹ εκαστος *rell* | 1 γαρ TR

² ημων **f**³⁵ **NA**,B,C [78%] OC,RP,HF,TR,NU | υμων [22%] CP

³ επεπεσον *rell* | επεπεσαν **NA**,B,C [7%] NU

⁴ προεγραφη **f**³⁵ A [98%] OC,RP,HF,TR,CP | εγραφη **NB**,C [2%] NU

⁵ και **f**³⁵ [56%] OC,TR | 1 δια **NA**,B,C [44%] RP,HF,CP,NU

⁶ ημας **f**³⁵ B [62%] TR | υμας **NA**,C [38%] OC,RP,HF,CP,NU

⁷ δοξαν **f**³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | 1 του **NA**,B,C [4%] NU

⁸ δε **f**³⁵ [90%] OC,RP,HF,TR,CP | γαρ **P**⁴⁶**NA**,B,C [10%] NU

⁹ χριστον ιησουν **f**³⁵ [92%] OC,RP,HF,CP | 1 **P**⁴⁶**NA**,B,C [4%] NU | ~ 21 [3%] TR | 2 [1%]

¹⁰ κυριε **f**³⁵ [27%] OC,CP | --- **NA**,B,C [73%] RP,HF,TR,NU

¹¹ τον κυριον παντα τα εθνη **f**³⁵ C [96%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 34512 **P**^{46v}**NA**,B [4%] NU

¹² επαινεσατε **f**³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | επαινεσατωσαν **P**⁴⁶**NA**(A)B,C [4%] NU

¹³ ησαιας **f**³⁵ [90%] OC,TR | ησαιας [10%] RP,HF,CP,NU

¹⁴ αγαθωσυνης *rell* | αγαθοσυνης [18%]

¹⁵ πασης **f**³⁵ **P**⁴⁶A,C [97%] OC,RP,HF,TR,CP | 1 της **NB** [3%] [NU]

¹⁶ αλλους **f**³⁵ [93%] RP,HF,CP | αλληλους **P**⁴⁶**NA**,B,C [7%] OC,TR,NU

¹⁷ αδελφοι **f**³⁵ (**P**⁴⁶) (96.3%) OC,RP,HF,TR,CP | --- **NA**,B,C (3.7%) NU

ὡς ἐπαναμνησκων ὑμᾶς, διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, **16** εἰς τὸ εἶναί με λειτουργὸν Ἰησοῦ Χριστοῦ¹ εἰς τὰ ἔθνη, ἱεουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. **17** Ἐχὼ οὖν² καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ πρὸς τὸν³ Θεόν· **18** οὐ γὰρ τολμήσω λαλεῖν τι⁴ ὧν οὐ κατειργάσατο Χριστὸς δι' ἐμοῦ εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν⁵—λόγῳ καὶ ἔργῳ, **19** ἐν δυνάμει σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει Πνεύματος Θεοῦ,⁶ ὥστε με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ⁷ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. **20** Οὕτως δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγγελίζεσθαι, οὐχ ὅπου ὠνομάσθη⁸ Χριστός, ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ· **21** ἀλλά, καθὼς γέγραπται· «Οἷς οὐκ ἀνηγγέλη⁹ περὶ αὐτοῦ ὄψονται, καὶ οἱ οὐκ ἀκηκόασιν συνήσουσιν.»

A visit to Rome

22 Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. **23** Νυνὶ δέ, μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασιν¹⁰ τούτοις, ἐπιποθίαν¹¹ δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, **24** ὡς ἐὰν¹² πορεύωμαι¹³ εἰς τὴν Σπανίαν¹⁴ ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς.¹⁵ Ἐλπίζω γὰρ διαπορευόμενος θεάσασθαι ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ.

25 Νυνὶ δέ, πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, διακονῶν τοῖς ἀγίοις. **26** Εὐδόκησαν γὰρ Μακεδονία¹⁶ καὶ Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν ἀγίων τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ. **27** Εὐδόκησαν γάρ, καὶ ὀφείλεται αὐτῶν εἶσιν.¹⁷ Εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοινώνησαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσιν καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς λειτουργῆσαι αὐτοῖς. **28** Τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι'

¹ ἰησου χριστου f³⁵ P⁴⁶ [95%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 21 xA,B,C [5%] NU

² ουν f³⁵ P⁴⁶ xA [97%] OC,RP,HF,TR,CP | 1 την B,C [3%] [NU]

³ τον f³⁵ P⁴⁶ xA,B(C^v) [98%] OC,RP,HF,CP,NU | --- [2%] TR

⁴ τολμησω λαλειν τι f³⁵ [90%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 132 (x)A,C [9%] NU | ~ 312 P⁴⁶ | ~ τολμω 32 B | two other variants [1%]

⁵ εθνων rell | 1 και CP

⁶ θεου f³⁵ P⁴⁶ x [96%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | αγιου A [4%] | --- B

⁷ ιερουσαλημ f³⁵ [90%] OC,RP,TR | ιερουσαλημ [10%] HF,CP,NU

⁸ ωνομασθη rell | ονομασθη [20%]

⁹ ανηγγελη rell | ανηγγελλη xA [12%] | ανηγγελει [10%]

¹⁰ κλιμασιν rell | κλημασι [14%]

¹¹ επιποθιαν rell | επιποθειαν P⁴⁶ A,B,C [4%] CP

¹² εαν f³⁵ [92%] OC,RP,HF,TR,CP | αν P⁴⁶ xA,B [8%] NU

¹³ πορευωμαι rell | πορευομαι [15%] | πορευσομαι [4%]

¹⁴ σπανιαν f³⁵ P⁴⁶ xA,B,C (72.9%) OC,RP,HF,TR,NU | ισπανιαν f^{35/4} (26.4%) CP | long omissions (0.7%)

¹⁵ ελευσομαι προς υμας f³⁵ (93.6%) OC,RP,HF,TR,CP | ελευσωμαι 23 (1.7%) | --- P⁴⁶ xA,B,C (4.1%) NU | long omissions (0.7%)

¹⁶ μακεδονια rell | μακεδωνια CP | μακαιδονια xA [1%] | μακεδονιαν [2%]

¹⁷ αυτων εισιν f³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 21 P⁴⁶ xA,B,C [3%] NU

ὕμῶν εἰς τὴν¹ Σπανίαν.² **29** Οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς, ἐν πληρώματι εὐλογίας τοῦ εὐαγγελίου τοῦ³ Χριστοῦ ἐλεύσομαι.

30 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί,⁴ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Πνεύματος, συναγωνισασθαι⁵ μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν, **31** ἵνα ῥυθθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἵνα⁶ ἡ διακονία μου ἢ εἰς Ἱερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος γένηται τοῖς ἀγίοις.⁷ **32** ἵνα ἐν χαρᾷ ἔλθω⁸ πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος Θεοῦ καὶ συναναπαύσωμαι⁹ ὑμῖν.¹⁰ **33** Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Closing remarks

Phoebe

16:1 Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὗσαν¹¹ διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς,¹² **2** ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε ἐν Κυρίῳ ἀξίως τῶν ἀγίων, καὶ παραστῆτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρήζη πράγματι· καὶ γὰρ αὕτη¹³ προστάτις¹⁴ πολλῶν ἐγενήθη, καὶ αὐτοῦ ἐμοῦ.¹⁵

Greetings

3 Ἀσπάσασθε Πρίσκαν¹⁶ καὶ Ἀκύλαν, τοὺς συνεργούς μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, **4** οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέθηκαν· οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν. **5** Καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν.

Ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον, τὸν ἀγαπητόν μου,¹⁷ ὅς ἐστιν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας¹⁸

¹ τὴν **f**³⁵ C [93%] OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶NA,B [7%] NU

² σπανίαν **f**³⁵ P⁴⁶NA,B,C [90%] OC,RP,HF,TR,NU | ισπανίαν **f**^{35/4} [10%] CP

³ τοῦ εὐαγγελίου τοῦ **f**³⁵ (93.1%) OC,RP,HF,TR,CP | 12 (1%) | 3 (1.3%) | --- P⁴⁶NA,B,C (3.7%) NU | three other variants (0.8%)

⁴ ἀδελφοί **f**³⁵ NA,C [98%] OC,RP,HF,TR,CP[NU] | --- P⁴⁶B [2%]

⁵ συναγωνισασθαι *rell* | συναγωνισασθε [10%]

⁶ ἵνα **f**³⁵ [97%] OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶NA,B,C [3%] NU

⁷ γένηται τοῖς ἀγίοις **f**³⁵ [94%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 231 NA,B,C [5%] NU | δια τῶν ἀγίων 1 P⁴⁶ | 23 [1%]

⁸ ἐν χαρᾷ ἐλθω **f**³⁵ P⁴⁶B [96%] OC,RP,HF,TR,CP | 12 ἐλθων A,C [4%] NU | ~ ἐλθων 12 NA

⁹ συναναπαύσωμαι *rell* | συναναπαυσομαι [15%]

¹⁰ καὶ συναναπαύσωμαι ὑμῖν **f**³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | 23 NA,C [4%] NU | --- P⁴⁶B

¹¹ οὗσαν **f**³⁵ NA [98%] OC,RP,HF,TR,CP | 1 καὶ P⁴⁶ B,C [2%] [NU]

¹² κεγχρεαῖς *rell* | κεχρεαῖς [15%] | five further spellings P⁴⁶NA,B,C

¹³ αὕτη **f**³⁵ [80%] OC,TR | αὐτή [20%] RP,HF,CP,NU | uncials ambiguous

¹⁴ προστάτις **f**³⁵ NA,B,C [75%] OC,RP,HF,TR,CP,NU | προστατής [25%]

¹⁵ αὐτοῦ ἐμοῦ **f**³⁵ [90%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 21 B [9%] NU | 1 καὶ 2 NA | ~ 2 τε 1 A | four other variants

¹⁶ πρίσκαν **f**³⁵ (P⁴⁶)NA(B)C [70%] RP,HF,NU | πρισκιλλαν [30%] OC,TR,CP

¹⁷ μοι *rell* | μοι CP

¹⁸ ἀχαΐας **f**³⁵ (95.6%) OC,RP,HF,TR,CP | ασιας P⁴⁶NA,B,C (4%) NU | long omissions (0.3%)

εἰς Χριστόν. **6** Ἀσπάσασθε Μαριάμ,¹ ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ὑμᾶς.² **7** Ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον καὶ Ἰουνίαν, τοὺς συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου, οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἱ καὶ πρὸ ἐμοῦ γεγονασιν³ ἐν Χριστῷ. **8** Ἀσπάσασθε Ἀμπλίαν,⁴ τὸν ἀγαπητόν μου ἐν Κυρίῳ. **9** Ἀσπάσασθε Οὐρβανόν, τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ, καὶ Στάχυν,⁵ τὸν ἀγαπητόν μου. **10** Ἀσπάσασθε Ἀπελλῆν, τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. Ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. **11** Ἀσπάσασθε Ἡρῶ-δίωνα,⁶ τὸν συγγενῆ μου. Ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου, τοὺς ὄντας ἐν Κυρίῳ. **12** Ἀσπάσασθε Τρύφαιναν καὶ Τρυφῶσαν, τὰς κοπιώσας ἐν Κυρίῳ. Ἀσπάσασθε Περσίδα, τὴν ἀγαπητήν, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν Κυρίῳ. **13** Ἀσπάσασθε Ροῦφον, τὸν ἐκλεκτὸν ἐν Κυρίῳ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. **14** Ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον, Φλέγοντα, Ἑρμᾶν, Πατρόβαν, Ἑρμῆν,⁷ καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς. **15** Ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν, Νηρέα⁸ καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἁγίους. **16** Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι⁹ τοῦ Χριστοῦ.¹⁰

Warning

17 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε ποιοῦντας, καὶ ἐκκλίνετε¹¹ ἀπ' αὐτῶν. **18** Οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ¹² Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἐαυτῶν κοιλίᾳ, καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσιν τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. **19** Ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο· χαίρω οὖν τὸ ἐφ' ὑμῖν,¹³ θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς μὲν¹⁴ εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν. **20** Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει.

¹ μαριαμ f³⁵ P⁴⁶ 8 [95%] OC,RP,HF,TR,CP | μαριαν A,B,C [5%] NU

² υμας f³⁵ P⁴⁶ 8A,B,C (22.8%) CP,NU | ημας f^{35/4} (76.4%) OC,RP,HF,TR | υμιν (0.5%) | two other variants (0.3%)

³ γεγονασιν f³⁵ C [97%] OC,RP,HF,TR,CP | γεγοναν 8A,B [2%] NU | γεγονεν P⁴⁶ | --- [1%]

⁴ αμπλιαν f³⁵ [99%] OC,RP,HF,TR,CP | αμπλιατον P⁴⁶ 8A,B [1%] NU

⁵ σταχυν rell | σταχην [1%] CP

⁶ ηρωδιωνα rell | ηροδιωνα TR | four further spellings

⁷ ερμαν πατροβαν ερμην f³⁵ [96%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 321 8A,B,C [4%] NU | ~ 312 P⁴⁶

⁸ νηρεα rell | νηρεαν A [2%] CP | νιρεα [3%] | four further spellings P⁴⁶ [1%]

⁹ εκκλησiai f³⁵ (84.8%) OC,RP,HF,TR,CP | 1 πασαι P⁴⁶ 8A,B,C (14.3%) NU | long omissions (0.8%)

¹⁰ χριστου f³⁵ P⁴⁶ 8A,B,C (88.9%) OC,RP,HF,TR,CP,NU | θεου (10.3%) | long omissions (0.8%)

¹¹ εκκλινετε f³⁵ (P⁴⁶ A) [97%] OC,RP,HF,TR,CP | εκκλινετε 8(B)C [3%] NU

¹² ιησου f³⁵ [87%] OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶ 8A,B,C [13%] NU [OC is in small print]

¹³ χαιρω ουν το εφ υμιν f³⁵ [95%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 4521 8A,B,C [4%] NU | 1245 P⁴⁶ [1%]

¹⁴ μεν f³⁵ 8A,C [95%] OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶ B [5%] NU

Sign-off

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ¹ μεθ' ὑμῶν. **21** Ἀσπάζονται² ὑμᾶς Τιμόθεος, ὁ συνεργός μου, καὶ Λούκιος καὶ Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος, οἱ συγγενεῖς μου.

22 Ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγώ, Τέρτιος, ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν Κυρίῳ. **23** Ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος, ὁ ξένος μου καὶ τῆς ἐκκλησίας ὅλης.³ Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἑραστός, ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως, καὶ Κούαρτος, ὁ ἀδελφός. **24** Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ἡμῶν.⁴ Ἀμήν.^{5,6,7}

¹ χριστου **f**³⁵ A,C (98.3%) OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶**xB** (1%) NU | long omissions (0.7%)

² ασπάζονται **f**³⁵ [90%] OC,RP,HF,TR,CP | ασπάζεται P⁴⁶**xB,C** [9%] NU | ασπάζετε A [1%]

³ της εκκλησιας ολης **f**³⁵ [94%] OC,RP,HF,TR,CP | ~ 312 **xA,B,C** [6%] NU

⁴ ημων **f**³⁵ [8%] | υμων **f**^{35pt} [92%] OC,RP,HF,TR,CP,NU (The first person pronoun is the private property of Family 35; almost all MSS outside the family have the second person, which is how Paul ended all his letters, except for Ephesians and 1 Timothy. Romans is the only letter where Paul's secretary (Tertius) adds his own greetings at the end. Tertius certainly wrote verses 22 and 23 on his own, and I see no reason to doubt that he did the same with verse 24. In that event, the first person is especially appropriate, coming from Tertius. But the first person is unexpected, and copyists would write the customary pronoun without thinking. If the original were the second person, who would change it to first person? Is not such a change rather improbable? There is a large subgroup within the family that is responsible for a number of the divisions in Romans, including this one; without it the family would be solid for the first person. In any case, within the context, the choice between the two pronouns makes little or no difference. All in all, it seems to me that the only way to explain the first person is to take it as the archetypal form. The first form, attested by the better family representatives, reproduces the archetype, beyond reasonable doubt.)

⁵ The whole verse 24 **f**³⁵ (96.8%) OC,RP,HF,TR,CP | --- P⁴⁶**xA,B,C** (3.2%) NU

⁶ **xA,B,C** (7.2%) CP,TR[NU] place 14:24-26 here as verses 25-27 (recall that P⁴⁶**xA,B,C** (3.2%) NU omit verse 24)

⁷ The citation of **f**³⁵ is based on the following thirty-nine MSS—18, 35, 141, 201, 204, 386, 394, 757, 824, 928, 986, 1040, 1072, 1075, 1100, 1249, 1482, 1503, 1548, 1637, 1652, 1704, 1725, 1732, 1733, 1761, 1855, 1856, 1858, 1864, 1865, 1876, 1892, 1897, 2080, 2466, 2554, 2587 and 2723—all of which I collated myself. 1482, 2554 and 2723 are 'perfect' representatives of **f**³⁵ in Romans, as they stand; 35 is complete; 1249, 1733, 1855, 1865 and 2466 had perfect exemplars (presumed). The uniformity is impressive. Since these MSS come from all over the Mediterranean world (Sinai, Jerusalem, Patmos, Constantinople, Bucharest, Aegean, Trikala, Athens, Mt. Athos [ten different monasteries], Grottaferrata, Vatican, etc.) they are certainly representative of the family, giving us the precise family profile—it is reflected in the Text without exception.

In the statements of evidence I have included the percentage of manuscript attestation for each variant within either () or []. I have used () for the evidence taken from *TuT*, which I take to be reasonably precise. For the variant sets that are not covered there I used ECM and Reuben Swanson's excellent collations (*New Testament Greek Manuscripts*:

Romans [Ed. Reuben Swanson, Wheaton: Tyndale House Publishers, 2001]). For *Romans* Swanson collated 81 MSS, three being fragmentary (for any given variant set there will usually be at least 75 MSS listed), and I occasionally supplemented from Scrivener and von Soden—the percentages offered, I have used [] for these, are extrapolations based on a comparison of these sources.

I venture to predict, if complete collations ever become available, that for any non-Byzantine variants listed with 5 to 1% support (in my apparatus) the margin of error should not exceed $\pm 1\%$; for non-Byzantine variants listed with 10 to 6% support the margin of error should hardly exceed $\pm 2\%$; where there is some division among the Byzantine witnesses the margin of error should rarely exceed $\pm 10\%$ —by comparing Swanson with *TuT*, I believe one can make a fairly accurate extrapolation. However, I guarantee the witness of $\mathfrak{f}^{35}$. Please see the last footnote for Matthew for further information.